

Med GUNNAR EKELÖF (1907–68) har urvalet nått fram till vad som med en allmän term kallas lyrisk modernism. För de talrika litteraturforskare, som under de båda senaste decennierna, har ägnat stor energi åt att studera detta komplexa fenomen i svensk poesi, har tre egenskaper framstått som grundläggande, nämligen fri versform, kompression och bildspråkets fria associativitet. Två talar alltså om frihet, en om strävan att skapa maximal måttnad och uttryckskraft. Att kriterierna passar väl för att beskriva Ekelöfs författarskap är uppenbart, men lika klart är, att de inte räcker långt. Ekelöf är i en mening den typiske outsiders: hans debut möttes av kompakt oförståelse i den svenska provinsmiljö, där han införde sin originella version av europeisk modernism i dess radikala varianter (dadaism, surrealism); när han snart därefter prövade ett mer traditionellt formspråk och vann erkännande, tog han själv avstånd från sitt verk som falskt och skorrande; i en tid av växande historielöshet sökte sig Ekelöf allt djupare ned i det förflutna, och många av hans dikter tycks nästan skrivna för intertextuell avläsning. Men för att den skall genomföras krävs en mycket omfattande beläsenhet, långt utöver den europeiska allmänningen. De som uppsöker hans verk skall emellertid också finna dikter, som talar direkt och inte ställer andra krav än öppna sinnen. Ekelöf har uppenbarligen nått en betydande läsekrets, och för sentida diktare är den ensamme, till ständiga uppbrott och avsvärjelser beredde en inspirationskälla som ingen annan.

Gunnar Ekelöf

Foto: Kungliga Biblioteket/Karr- och bildsektionen

Gunnar Ekelöf

Sång

Väck mig till sömns i dig,
Väck mina världar till dig,
Tänd mina döda stjärnor
Närmare dig.

Dröm mig bort ur min värld
Hem till lågornas hem.
Föd mig, lev mig, döda mig
Närmare dig.
Närmare mig till dig,
Närmare födelsens härd,
Tag mig varmare, tag mig närmare dig,
närmare dig.

Gunnar Ekelöf: Song. This poem belongs in many ways to his transitional poetry. Borne up on European modernism (dadaism, surrealism) while at the same time trying out a more traditional and indigenous form, it is a prayer to be allowed to share in both living and dead worlds, a dream of birth. In his more traditional romantic phase, Ekelöf called one of his collections 'Sorgen och stjärnan' (Grief and the Star); but when he had abandoned romanticism he gave it a new name: SOS.

With GUNNAR EKELÖF (1907–68) our selection arrives at what is loosely called modernism. Three qualities strike those innumerable literary researchers who, with unflagging energy, in the last thirty years have studied the complex phenomenon of Ekelöf's poetry: the free verse form, compression, and free imagistic association of ideas. Two of these are liberating factors. The third is conducive to maximal density and power of expression. Although Ekelöf's poetry can well be described under these three heads, they obviously do not go very far. In a way, Ekelöf was the typical outsider. When his first poems appeared they were met with compact non-understanding; hardly surprisingly, seeing that it was European modernism in its radical variants (dadaism, surrealism) which he was introducing, in his own original version, into a provincial Swedish context. Shortly afterwards he tried again, in more traditional formal language; and was recognized. Whereupon he promptly denounced his own more conventional poems as striking a false note. At a time when Swedes were becoming less and less historically minded, Ekelöf dug ever deeper into the past, so much so that some of his poems seem almost designed for 'intertextual' reading. Yet anyone undertaking such an enterprise would need to be incredibly widely travelled, far beyond the common lands of European literature. Nevertheless to explore Ekelöf's works is also to come across poems which speak to us directly, and call only for a wideawake sensibility. Clearly, Ekelöf has reached a considerable body of readers – some of his work has even been translated several times over, and by different and highly qualified translators, e.g. into English. And for latterday poets this solitary figure, forever pulling up his tent pole, recanting earlier attitudes and moving on, has been a unique source of inspiration.